1937 ий 6 август № 53 (337) Акшэ 6 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

ОДИНОЧКЫМ МОНДЫМАН ОГЫЛ

Комсомол организацылаштэ отчот дэн сайлымашым эртарымэ дэнэ ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэтын III-шо плэнумжо сойуэ кӧргысӧ чыла пашамат вийангдышаш задачэ-шамычым шындыш. Посна ВЛКСМ райком, комсомол пашайэнг-шамыч сайлымашым эртармэ годым шкэ практик пашаштышт, шкэт комсомолэц (одиночко)-шамыч дэнэ кӱлын паша ыштымашым ӧрдыжэш кодат. Садланак посна организацылаштэ одиночко-шамыч огыт шагалэм. Шэрнурышто—75 йэнг, Моркышто-42 йэнг одиночко шотлалтыт, моло организацылаштат йатыр улыт.

Райкомол-шамыч пашаштым ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэтын ончыктымо сэмын организоватлаш огыт тыршэ. Шэрнур организацыштэ пэлыжэ утла одиночко шамыч сайлымаш погынымаштэ лийын огытыл. Одиночко-шамычым райкомолышко ӱжын мутланымаш, заданьым пумаш, тудын пашаштыжэ полшэн шогымаш лийын огыл. Комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштэ комсомол активын да одиночко-шамычын пашам ыштыдымышт дэнэ колхозлаштэ тӱҥалтыш комсомол организацэ шамыч огыт ышталт.

„Мэмнан условийыштэ одиночко лийын кэртэш но? Мэ массовый организацэ улына. Мэмнан X сйэзд дэч вара комсомолыш пуртымо нэргэн йодыш пэш кумдан шындалтэ. Комсомолыш мэ ончыл совэт молодьожым пуртэна. Комсомолэц-одиночка укэ, пӱртысыштыжат лийын ок кэрт, тудо мондалтшэ ком сомолэц. „Одиночка" комсомолэц—тидэ мэмнан пашам мэтоднам „игылтмаш" (Косарэв).

Организацыштэ одиночко улмо комсомол пашайэнгшамычын тошто мэтод дэнэ паша ыштымыштым ончыкта. ВЛКСМ райком-шамыч одиночко дэнэ кагаз ӱмбач вэлэ вуйлатат. Тыгэ вуйлатымэ дэнэ Марий организацэ мучко эпэат 235 йэнг одиночко кодэш.

Одиночко-шамычым тошто мэтод дэнэ формально вуйлатымашым пытарыман. Нунын дэн паша ышташ Косарэв йолташ туныкта:

„Чыла комсомолэц-„одиночка"-шамычым райкомыш ӱжаш кӱлэш. Тудлан райком сэкрэтарь шкак каласыжэ: тый комсомол члэн улат, а молодьож коклаштэ политик пашам ыштэт? Тый ышкэтын улат маныт. Ырэт тынар молодьож улмо ӱмбач кузэ ышкэтын лийын кэртат? Кӧ дэнэ кэлшэт, кӧ дэнэ вашлийат? Тудын дэнэ чылт тыгай йылмэ дэнэ мутланыман. А пытартышланжэ каласаш кӱлэш: тый мэмнан организацын члэнжэ улат, садлан молодьож коклаштэ политик пашам ышташ шӱдэна. Могай полыш кӱлэш, каласэ. Тӱҥалтыш организацым ыштэн шуктышэт тыгай срокым пуэна."

Тыгэ заданьым пуэн, нунын пашаштышт эрэак полшэн, тунyктэн шогэн одиночко йыр тӱҥалтыш комсомол организацэ-шамычым организоватлаш кӱлэш.

27 ийулыштo СССР ЦИК прэзидиум засэданьэш Внутрэннэ Паша Калык Комиссар—Государствэннэ Бэзопасность Гэнэральнэ Комиссар Н. И. Йэжов йолташлан Лэнин орденым пумо.

Сӱрэтыштэ: СССР ЦИК прэдсэдатэль М. И. Калинин йолташ Внутрэннэ Паша Калык Комиссар—Государствэннэ Бэзопасность Гэнэральнэ Комиссар Н. И. Йэжовлан Лэнин орденым пуэ.

Тьаньцзиньысэ Совэт консульствышко йапонэц дэн руш бэлогвардэйэц-шамычын бандитла кэрылтмышт

30 ийулыштo Тьаньцзинь олан 3-шо особый районжым Йапон войска шкэ кидышкыжэ налын. Тидэ жапыштэ китай полицэ ты район гыч кайэн да совэт консульство пӧрт орол лэч посна кодын. Тыгай йӧнлӧ жапыштэ руш бэлогвардэйэц-шамыч—йапон развэдкын агэнтышт совэт консульствыш нальотым ышташ пашайэнгжэ-шамычым пуштэдашлан бандит отрядым ышташ тӱҥалыныт.

1 августышто, 6 час кастэнэ бэлогвардэйэц—йапон развэдкэ агэнт-шамыч, тугак вооружитлалтшэ йапонэц-шамыч совэт консульство пӧртыш кэрылтыныт. Бандит-шамыч омсам шалатэныт да консульствын погыжым грузовикэш оптэн нангайаш тӱҥалыныт. Тьаньцзиньысэ совэт консул Смирнов йолташ йапон консул Хориуци дэк мийнэжэ ыльэ, тудо Смирнов йолташым ыш пурто. Нальот дэч ончычак Смирнов йолташ йапон консул Кисилан бандитла кэрылташ йамдылалтмэ нэргэн шижтарэн да ты прэступно актым чарашлан пэш содор мэрым ышташ йодын ыльэ. Смирнов йолташын йодмыжлан вашмутым пумыжо годым, Киси тыгэ каласэн: совэт консульствылан шучкылык лийшаш нэргэн консул корпусын 30 ийулысо засэданьыжэ годым каласэныт, но мый тэлэфон кыл кӱрлмылан лийын нимат ыштэн ом кэрт. Смирнов йолташын Киси дэнэ мутланымыжэ годым совэт консульствыш нальот тӱҥалын. Консульствыш нальот тӱҥалмылан кӧра, совэт консулын йодмыжо почэш, Тьаньцзинь оласэ консул корпусын совэщаньыжым погымо. Совэщаньыш йапон консул мийэн огыл. Улшо свэдэньэ почэш, бэлобандит-шамыч консульствын погыжым кызытат толат. (ТАСС).

Ронгго райкомол тӱҥалтыш комсомол организацэ-шамычым начар вуйлата

Ронгго ВЛКСМ райком пашайэнг-шамыч комсомол организацылаш пэш шуэн лэктэдат. Комсомол организацым кагаз гоч гына вуйлатат. Садланак Руйасола, Кужмарий, Манан Мучаш йал совэт кӧргысӧ организацылаштэ политик тунэммаш ок эртаралт. Массэ политик умландарымаш йӧршӧш шулэн.

Отчот дэн сайлымэ кампаньэ план почэш 27 ийулыштo пытышаш ыльэ, Тидэ план кӱрылтӧ. „Йошкар кэчэ" колхоз пэлэнсэ комсомол организацыштэ (Кужмарий йалсовэт) отчот дэн сайлымаш погынымаш 7 ийулыштo эртаралтшаш ыльэ, но райкомол гыч ышт толат, погынымаш кӱрылтӧ. Варажэ 14 ийулышко кусарышт, тунамат кӱрылтӧ. 17, 25 ийульлаштат тыгак лийэ. 26-шо ийулыштo гына эртаралтэ.

Комсомол орган-шамычын отчот дэн сайлымэ кампаньым моштэн вуйлаташ да комсомолын чыла пашажымат вийангдаш райкомол ситышын ок кучэдал.

Ласточкин.

Пийалан рвэзэ-влак

18 ийулыштo Пэктубай районышто пионьэр лагэр почмо лӱмэш „Прамнэк" колхозын клубэшыжэ куанымэ кас лийэ. Туштo 25 пионьэр почэламутым лудыч, мурым мурышт да куштышт. Лагэрыш канаш толшо пионьэр-влак йӧратымэ Сталин йолташлан рвэзэ-шамычлан ласка илышым кондымыжлан таум каласышт.

Йэфрэмов Арсэн.

2-шо отрядын вожатыйжэ.

ТАСС-ын УВЭРТАРЫМЫЖЭ

Тэний 1 августыштo йапон властьын икмыньар прэдставитэльжын полшымыжо дэнэ бэлогвардэйэц бандит-шамычын Тьаньцзиньысэ совэт консульствыш вооружонно кэржалтмэ да тудын погыжым толымо нэргэн уэрым Москошто налмэк тунамак совэт правитэльствэ Токиосо паша повэрэнныйлан ты шотышто йапон вэс эл кокла паша министрлан протэстым каласаш шӱдэн. Нальот жапыштэ Тьаньцзиньыштэ власть чынжым йапон командованьэ кидыштэ. Сандэнэ совэт правитэльствэ тидэ нальот вэрч мут кучышлан йапон правитэльствым шотла да йодмым шукташ трэбоватла. Тидын дэнэ пырльа, совэт правитэльствэ титакан-шамычым арэстоватлымым да примэрнэ наказатлымым вуча. Титакан-шамыч кокла гыч йужо йэнгжын фамильыжэ палэ да тудым йапон правитэльствылан увэртарымэ. Совэт правитэльствэ консульствыштo толэн нангаймэ погым пӧртылташлан да нальот дэнэ ыштымэ энгэклан тӱлашлан мэрым ышташ трэбоватла. Пытартышлан совэт правитэльствэ консульствым орολашлан кӱлшӧ мэрым кызыта ышташ пэнгыдын йодэш.

105

Осоавиахим организацыла гыч тушманым вож гычак эрыкташ

25 ийуль гыч тӱҥалын 30 август мартэн Марий АССР-ысэ Осоавиахим организацылаштэ отчот дэн сайлымаш кампаньэ эрталтэш. Осоавиахимын тӱҥалтыш организацэ-шамычшэ отчот дэн сайлымаш погынымашым 20 август мартэн эртарэн шуктышаш улыт.

Отчот дэн сайлымаш кампаньын тӱҥ задачыжэ—оборон организацыла гыч калыкын тушманжэ кашакым, фашист шпион Эйдэманын кодшо врэдитэль пашажым, мэмнан рэспубликысэ осоавиахим организацэ гыч буржуазнэ националист Романов дэн шпион Домрачэвын шакшэ пашаштым тӱжвак лукмаш лийын шогэ. Тидэ Осоавиахимын чыла члэнжэ-шамыч дэч большэвик самокритик дэн критикым кумдан шарымашым трэбытла, рэвольуцион шижмашым нигунамсэ дэч коч пӱсэмдаш кӱлмым йодэш.

Осоавиахим организацыш сайлымэ годым кандидатурыш ойырымо йэҥым ӱмбач гына ончэн тэргыман огыл. Тудын кӧ улмыжым, пашам ыштэн кэртшашыжым кэлгын лончылэн налман. Сайлымаш погынымаштэ сайлышаш кандидатым критиковатлаш кумда эрыкым пуман. Мэмнан задачэ—осоавиахим вуйлатымэ организацылаш политик шотышто грамотнэ, мэмнан партий дэн правитэльствылан мучашдымын прэданнэ, оборон пашан подлиннэ энтузиазистшым выдвигатлаш.

Партий дэн правитэльствын Осоавиахимлан ӱшанын пумо—социалист родинам аралаш тунэммэ пашам чаплын шуктэн шогыман. Тэвэ тидэ кугу пашам мэмнан Марий рэспубликыштэ троцкист Тэрэхов, шпион кашак Домрачэв, Линник, Гоживац врэдитлэн шогэныт. Нинэ тушман кашакым класс шижмашым йомдарышэ ротозэй, бэспэчный Смолэнцэв д э н Смирнов у ж ы н огытыл. Тушман кашак нинэ йолташмытым шкаланышт кӱлэшлан кучылтыныт. 1936 ийыштэ шпион Домрачэв политик шотышто бэспэчный Смирнов гоч Йурин районысо Осоавиахим совэтыш сайлымэ годым дэмократийым кугун пудыртэн. Смирнов гочак Домрачэв Область Осоавиахим совэт пэлэнсэ комсомол организацым шалатэн кэртын. Тушман Домрачэв Смолэнцэв гоч Йӱлэдур учэбнэ пунктышто врэдитэль пашам ыштэн шогэн. Тушко начальник дэн командирлан калыкын тушманжэ Наумов дэн Солонининым да молымат колтэн Смолэнцэв тэний и й у л ь тылзыштэ Шэрнур лагэрын Эйдэманын кнагажэ-шамычым колтэн.

Тушман-шамыч осоавиахим организацылаштэ ыштэн шогэныт, а политик шотышто бэспэчный Смирнов, Смолэнцэв, тыгак рэспубликысэ Осоавиахим совэтын рэвиз комисс прэдсэдатэль Косарэв—малэныт.

Ончыкыжым тидэ улшо ситыдымашым йӧршын пытарыман. Калыкын тушманжэ буржуазнэ националист, троцкист, шпион да моло шакшэ кашакымат чыла вэрэ вожгэак куклыман.

Тидлан чыла шэмэр калыкын, кажнэ комсомолэцын рэвольуцион шижмашыштым пэш чот пӱсэмдаш кӱлэш. Тушманлан нигуштат, нимогай эрыкым пуман огыл.

Заболоцкий.

КАПИТАЛИСТ ЭЛЛАШТЭ

Йӱдвэл Китайысэ крэдалмаш

БЭЙПИН. Тьаньцзиньыштэ китай олан йужо ужашыжэ 31 ийуль кастэнэ китай войска-шамычын кидыштак лийын. Но йапонэц-шамыч эрэак пэш талын наступатлэныт. Шуӧшын налмэ вэрлаштышт йапонэц-шамыч антийапон настройэньан шамычым пэш чот прэслэдоватлат.

Эмганышэ китай салтак дэн офицэр-шамыч тыгэ ойлат: Бэйпиныштэ кучэдалмэ годым китай войска-шамычын мийшашыштым йапонэц шамыч ончычак шинчэн шогэныт. Тыгэ китай восйк-шамыч ловушкыш логалыныт, тужак нуным пулэмьот да артиллэрий тул дэнэ пытарэныт. Авиацийын пулэмьот тулжо дэнат пэш шуко китай салтак-шамыч колэныт. Наньйуань районышто 1 тӱжэм китай студэнт колэн.

Бэйпин дэн Тьйанцзин кокласэ кӱртньӧ корнс чотак шаланэн.

ТОКИО. „Тьйанцзиньым китай войска-шамычын кодшышт дэч эрыктымэ опэраций“ 1 август эрдэнэ пытэн шуын, манын йапон пэчать пэнгыдэмда. Газэтын увэртарымыжэ почэш, Тунчжоумат йапон войска-шамыч налыныт.

БЭЙПИН, 2. 4 тӱжэм йэҥан йапон войскан моторизированнэ колонныжо Бэйпин—Ханькоуск кӱртньӧ корно дэнэ кэчывал йӱмакыла кайа. Тидэ колонно дэн китай войска-шамыч Чжо—Чжоу дэран ваш пэрнышаш улыт.

Бэйпин ола капкам йапон войска дэн жандарм-шамыч налыныт. Ола гыч нигэмат огыт лук. Йапон агэнтур дэн жандарм-шамыч олаштэ арэстоватлат, обыскым ыштылыт.

Тьйаньцзиньыштэ у полицийым полицэйский импэратор Ли-Цзин Йан вуйлата. Тудо антийапон элэмэнт-шамычым пызыралаш задачым шындэн. Тьйанцзиньыштэ выступлэньым ыштышэ китай войска-шамыч Йанлуцинлан отступатлэныт. Наньйуань дэнэ кучэдалмэ годым Фын Гун-Го капитан Фын-Йуй-Сйанын эргыжэ, студэнт отрьад шамыч отрьадын воййнэ инструкторжо колэныт. Наньйан воктэн кучэдалмэ годым йапон войска-шамычын 100 йэҥ колэн, 300 йэҥ эмганэн.

* * *

ЛОНДОН: Рэйтэрын увэртарымыжэ почэш Чан-Кай-Ши Кулиныш Бай-Цзун-Си (Гуансий армий командуйущийын помошникшэ) дэнэ мутланаш кайэн. Чан-Кай-Ши дэнэ Бай-Цзун-Син ваш лиймыштым йапон официальнэ кругышто Йапоний вашт арэш йэдинэ фронт улмылан шотлат.

Испан фротлаштэ тунэмдымэ-шамычлан школ

Испан просвэщэньэ министэрствэ калык армийсэ бойэц - шамыч коклаштэ книга моштыдымашым пытараш лан „культур милицийым“ ыштэн. Тидэ милицэ фронтлаштэ тӱрлӧ школым почэдэн. Тыгай школ-шамыч 900 нарэ уло. „Культур милиционэр“-шамычат тунарак улыт. Нуно тунэмдымашым пытарат да образованьым налаш бойэц - шамычым туныктат. Тунэмдымэ-шамыч йатырак шагалэмыт.

Испан вэс эл паша министрын увэртарымыжэ

Испаний вэс эл паша министр Хираль вэс элысэ пэчать прэдставитэль - шамычлан увэртарэн: мӓтэжник-шамычлан умбакыжым Гэрманий да Италий гыч вооружэньэ ӱзгар дэн калык дэн п о л ы ш о к лий ын, ийдалык мучашэш Испан сарым пытараш лийэш. Чыла данный почэш Франкон оксажат, калыкшат ок ситэ.

Иужышто эн чот кучэдалмэ кэчэ

Испан сарын цэнтральнэ фронтыштыжо 18 ийульышто йужышто пэш чот кучэдалмаш лийын. Ик Сйэра Гвадарамма фронтышто гына 100 фашист самольот дэн 60 рэспубликан самольот кучэдалын. Тыжак рэспубликавэц-шамыч 18 фашист самольотым волтэн шуэныт. Рэспубликанэц шамычын 4 самольот шаланэн.

Цэнтральнэ фронтышто кэчэ мучко кучэдалмаштэ 30 фашист самольот шаланэн.

Тидэ кэчэ—идалык кучэдалмаштэ рэспубликанэц-шамычлан эн чаплэ кэчэ лийын.

Самырык избиратэльлан Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн

МОЛОДЬОЖЫН ПОЛИТИК ПРАВАЖЭ

Куго социалист рэвольуцо мэмнан элысэ молодьожым экономичэский кулшынчыр гыч у т а р э н, молодьожлан пэш кугу политичэский правам пуэн. Сталинский Конституций да тудын нэгызэш ыштылшэ избиратэльнэ закон молодьожын тидэ праважым пэнгыдэмдат.

Молодьожлан тидэ политик правам мэмнан ачана, изана шамыч капиталист строй вашт арэш пэш чот кучэдалмышт дэнэ налын пуэныт.

Рэвольуций дэч ончысо Российыштэ кугыжан правитэльствэ чыла пашазэ, батрак, подэншик да шэм п а ш а з э - шамычын нылужаш гыч кум ужашыжым, утларак йорло крэсаньык-шамычым Государствэнэ Думыш сайлымаштэ участвоватлымэ дэч корангдэн. Чыла самырык пашазэ дэн крэсаньык-шамыч политик правадымэ, „лишэнэц“ лийыныт. 1905 ийыштэ пэнгыдэмдымэ „Государствэнэ Думыш сайлымэ нэргэн Положэньын“ 6 - шо статьаштыжэ тыгэ ойлалтэш: „Сайлымаштэ огыт участвоватлэ: а) ӱдрамаш-шамыч; б) 25 ий дэч самырык йэҥ-шамыч, в) учэбнэ завэдэньылаштэ тунэмшэ - шамыч; г) г)дэйствитэльнэ службышто (армий дэн флотышто) полышо воинский чин-шамыч, д) бродитлэн коштшо инородэц-шамыч да е) вэс эл шамычын поданныйышт“.

Экономикэ шотышто ындыралтшэ молодьож политик шотыштат правадымэ лийын.

Фэвральысэ буржуазнэ-дэмократичэский рэвольуцат молодьожын политик правашт ыжэ нымогай вашталтышым ы ш т э н огыл. Учрэдитэльнэ погынымашыш сайлаш йамдылалтмэ годым, молодьож избиратэльнэ права дэч корангдышашлан буржуазий да тудын ӱшанымэ тарзыжэ эсэр, мэньшэвик шамыч чыла сэмынат тыршэныт. Кадэт-шамыч (шолдра буржуазийын партийжэ) оласэ думыш да Ӱчрэдитэльнэ погынымашыш 23 ийаш дэч кугу-шамыч вэлэ сайлэн кэртыт манын шотлэныт.

Большэвик партий вэлэ чыла молодьожланат избиратэльнэ правам пушаш вэрч пэш чот кучэдальэ. Партийын рӱдӧ органжэ—„Правда“ лӱмын возвальым луктын, тушто ончыктэн: „18 ийаш йолташ - шамыч йӱклымӧ права дэч посна кодыт гын, сайлымаш чын ок лий, тудо эртаралтын ок кэрт. Буржуазийлан мэмнан праванам налаш мэ эрыкым огына пу...“

Пашазэ молодьож, самырык салтак - шамыч буржуазийын избиратэльнэ законжо вашт арэш протэст митингым эртарэныт. Буржуазнэ Врэмэннэ правитэльствын избиратэльнэ законжо дэнэ самырык салтак шамычын йӧршынак кэлшыдымыштым ончыктышо письмашт 1917 ий 27 (14) майышты лэкшэ „Правда“ газэтэш пэчэтлалтын.

„Буржуазийын ойжо почэш,—ты письмаштэ возалтэш,—тудын благодэнствийжэ, пайдажэ вэрч пашазэ дэн крэсаньык-шамыч 18 ийаш гычак, ондакыракат колэн, вӱрышт йогэн пытэн кэртыт. Тидыжэ дэнэ тудо кэлша вэлэ. Но ниньэ, „отэчэствэ вэрч“ колаш йӧршӧ граждан - шамычын илышым сайэмдашат, общэствэннэ пашаштэ участвоватлашат йӧрымышт дэнэ буржуазий нымагат ок кэлшэ“.

Мэньшэвик лий т ӱ ч а шкэнжын шучко пэчатьшэ коч 18 ийаш-шамычлан сайлымэ правам пумо вашт арэш выступатлэн.

Моло эллаштат избиратэльнэ систэмэ ты шотанак лийын. 1912 ийыштэ Лэнин возэн: „буржуазнэ эл-шамыч,эн дэмократичэский элшамычынат избиратэльнэ систэмышт пашазэ - шамычын избиратэльнэ правашт тыльэ ийгот дэнэ (Российыштэ 25 ий кӱлэш) альэ кусныл коштмо да эрэ ик вэрыштэ пашам ыштымэ шот дэнэ (Российыштэ пэл ий), моло дэнат ограничитлат. Тыгай ограничэньыжэ имэннэ самырык, пролэтариатын утларак сознатэльнэ, рэшитэльнэ слойшамычшэ ӱмбакэ эрэак нэлын возэш“ (XVI том, 215 стр.).

Капиталист шэмэр молодьожын политик положэньыжэ Лэнин шомакын чынлыкшым пэш раш пэнгыдэмда.

Капиталист эллаысэ молодьож — общэствыштэ йӧршӧн правадымэ ужаш. Тудо экономик шотышто тӱнчыгэн—пашадымылык пэш чот к ы р а. А политик правэжэ гын йӧршӧшат укэ. Фашист Гэрманий гын 25 ийаш мартэ шэмэр молодьож - шамычым трудовой повинностьэ лагэрыш шӱшкын шындэн.

Фашист Италийыштэ закон ончыкта: активнэ избиратэльнэ права 21 ийыш пушылан пуалтэш. Дэпутат-шамычын п а л а т ы ш кышт сайлалташ 25 ий дэч, а сэнатыш сайлаш—40 ий

„Новый быт" колхозым шалатышэ-шамычлан пэнгыдэ наказаньэ пуалтын

Йарославл область Даниловск райисполком вуйлатышэ Горшков, ВКП(б) Райком сэкрэтарь Поваров, Райзо вуйлатышэ Лукьйанов, Райзо вуйлатышым олмэштышэ Бэльаков, Даниловск йал совэт вуйлатышэ Солодихин, райфо вуйлатышэ Мишин „Новый быт" колхозым шалатэныт да тудын мландыжым, мландым курымэш кучаш налмэ актшым, имущэствыжым шупшын налыныт. Садлан тидэ колхоз нэргэн СССР Совнарком дэн ВКП(б) Цэнтральээ Комитэт очнэныт да „Новый быт" колхозым шалатыш э кӱшнӧ очнсктымо йэҥ шамычын пашаштым антиколхозно, антисовэт дэйствийлан, СССР закон-шамычым пэш чот пудыртымылан шотлэныт. Тунамак нуным судыш пуэныт.

Мландым курымэш кучэн илаш пумо акт почэш колхозлан чыла мландыжым, вольыкшым, йал озанлык инвэнтарьжым мӧнгӧш пӧртылтэн, „Новый быт" колхозым пэш содор восстановитлаш СССР СНК дэн ВКП(б) ЦК Йарославл обком дэн облисполкомым обйазатлэныт. „Новый быт" колхоз нэргэн лукмо пунчалыштым лончылаш ВКП(б) обком бӱро члэным колташ ВКП(б) обкомым обйазатлэныт.

„Новый быт" колхозым шалатымэ нэргэн шинчэныт гынат, Даниловск райониссо пашайэҥ шамычын антиколхозно, антисовэт пашаштым пэтырэн шогэныт мавын ВКП(б) Йарославл обкомлан, облисполкомлан да облпрокурор Йурчук йолташлан СССР СНК дэн ВКП(б) ЦК очнэктэныт.

„Новый быт" колхозым шалатышэ титакан-шамычын пашаштым 28 гыч 30 ийуль мартэ Йарославл область судын выйэздной коллэгийжэ очнэш. Процэссыш Даниловск райониссо 400 утла колхозник-шамыч чумыргэныт.

Суд палэн налэ: титакалтшэ-шамыч 1936 ийсэ шошо гычак колхозым шалаташ йамдылалт шогэныт.

Нунын титакышт дэнэ идалык жапыштэ „Новый быт" колхоз правлэньэ вуйлатышым вич кана вашталтымэ.

1937 ийсэ шошо мартэ колхоз йӧршынак шаланымашкэ шукталтын. Варажэ прэступник шайкэ тудым шалаташ пижын. Колхозын чумыр имущэствыжым, инвэнтарьжым, вольыкшым шупшын налыныт. Чыла мландыжымат пӱчкын налыныт.

„Новый быт" колхоз дэч посна нуно 1935 ийын „Большэвик", „Искра", моло колхоз-шамычымат шалатэныт, тидымат суд палэн налын.

Область судын выйэздной сэссийжэ Горшковым, Солодихиным, Лукьйановым 10 ийлан эрык гыч утараш, вич ийлан правашты м налаш, Бэльаков дэн Мишиным—8 ийлан эрык гыч корангдаш, 3 ийлан правашым налаш, Поваровым—6 ийлан эрык гыч утараш пунчалын.

Школ-шамычын 1937-38 у тунэммэ ийлан йамдылалтмыштым тэргымэ „куштылго кавалэрий" рэйдым эртарымэ нэргэн

ВЛКСМ ЦК-н ПУНЧАЛЖЭ

У тунэммэ ийлан йамдылалтмаштэ школ-шамычлан полшым пушашлан 5 гыч 25 август мартэ чыла школлаштэ „куштылго кавалэрий" рэйдым эртараш крайком, обком да нацрэспублик комсомол ЦК шамычлан ВЛКСМ ЦК кӱшта.

Тидын дэнэ ВЛКСМ ЦК обйазатла:

Школ шамычым туныктышо-влак дэнэ комплэктовайлымэ пашам тэргаш:

а) кажнэ школышто туныктышо-шамычын ситараш да нуным школ пашаш пэнгыдэмдаш;

б) пэдагогик паша гыч вэс пашашкэ кайшэ - шамычым, тугак пэдагогичэский училищэ дэн институтым пытарымэкэ моло организацэ дэн учрэждэньылашкэ колтымо йэҥ-шамычым школышко пӧртылташ;

в) посна пэдагогичэский вопрос дэнэ кӱлэш учэбнэ пособийым, литэратурым, тугак классичэский литэратурым ситарымаштэ туныктышо-шамычлан полшым пуаш. Туныктышылан школышто пашаш ыштшыжэ да нунын квалификацийышт дэн идэйнэ—политик кӱкшытыштым нӧлдымӧ пашаштэ кӱлшӧ чыла условий-шамычым ышташ.

2. **Школ-шамычын учэбник, учэбнэ пособий, возышаш арвэр дэнэ ситаралтмыштым да нинэ пособий-шамыч дэнэ сатулышо организацэ - шамычын пашаштым тэргаш.**

Государствэннэ да кооператив сэть коч, тугак книга издатэльствэ - шамычын книга магазинышт дэн киоскышт коч учэбник дэн возымо арвэр ужалымым организоватлэн, калык туныктымо паша орган-шамыч дэн пырлэ тунэммэ шамычлан, эн чотшо йалласэ школлаштэ, учэбник да моло учэбнэ пособийшамычым ситарэн шукташ ВЛКСМ ЦК комсомол организацэ шамычым обйазатла

Учэбник дэн моло учэбнэ пособий-шамыч лукшо комсомол организацэ - шамычлан ВЛКСМ ЦК кӱшта: лукмо продукцийын качэствыжэ вэрч рэшительнэ кучэдалмашым организоватлаш, уда качэстван учэбник, тэтрадь, моло возы шаш арвэрым лукташ огыл

3. **Школласэ библиотэк-шамычын могайулмыштым тэргаш** да тушко кӱлэш литэратурым ситарэшашлан чыла мэрымат ышташ, ты жапыштак школ-шамыч пэлэн у библиотэк-шамычым организоватлаш.

4. **ВЛКСМ ЦК тыгак тэргаш шӱда:**

а) у строительствэ кузэ кайа да тудын качэствыжым, оборудованым;

б) школ пӧрт дэн инвэнтарь рэмонтын качэствыжым;

в) школ учэбнэ кабинэтшамычым оборудоватлымэ дэн нагльаднэ пособий дэнэ ситаралтмыштым;

г) олтышаш матэриал йамдылымэ дэн шупшыктымым;

д) школ шамычын тунэмшэ - влакым приниматлаш йамдылалтмыштым да тунэмшэ шамычлан повторно шыжэ испытаньылан йамдылалташышт полшымым.

Строитэльствым содор пытарымаштэ да у тунэммэ ий тӱҥалмылан школ пӧртым порьадкыш шындымаштэ кажнэ школланат практик полшым пуаш ВЛКСМ ЦК чыла комсомол организацэ-шамычлан кӱшта.

„Куштылго кавалэрий" рэйдыштэ участвоватлышаш активист - шамычым комсомол комитэт сэкрэтарь-шамычлан шкаланыштак инструктироватлаш обйазатлаш.

Тидэ пунчалым пэчатьэш публиковатлаш да р э й д каймым эрэак очнэктэн шогаш чумыр комсомол пэчатьым обйазатлаш.

Газэтым йӱкын лудыт

„Нур мучаш" колхозышто (Торйал район) йытын кӱршӧ звэна шкэ йара жапыштыжэ йӱкын газэт лудмашым эртара. Звэна вуйлатышэ Лэухина йӱкын лудмашым сай организатлэн.

Опанас Сэмон.

Йоча-шамычым нигӧат ок воспитатлэ

„Йошкар пэлэдыш" колхозышто (Ронгго район, Манан Мучаш йал совэт) йоча-шамыч коклаштэ воспитаньэ паша ок ышталт. Кодшо ийыштэ школыш коштшаш 12 йоча гыч 3 гына коштын. Садланак йоча-шамыч коклаштэ осал пашам ыштылмашат шарлэн. 15 ийаш Злобин Миклай Йошкар-Олаштэ тэлэ гоч шолыштын, хулиганитлэн коштo. Кызыт мӧнгышкӧ толынат, йоча-шамычым полшыкташ, моло осал пашаланат туныктыл коштэш.

Колхоз правлэньат йоча-шамычым воспитатлымаш олмэш тупэла вэлэ ыштылэш. Колхоз вуйлатышэ Васильэв Ильа 26 ийульышто йӱынат, тулык Маматов Костийым кырэн, тыгэ Костий чэрланэн.

Тидэ колхозышто йатыр молодьож уло гынат комсомол дэн пионьэр организацэ почмо огыл. Комсомол организацэ йал совэт кӧргыштыжат иктат укэ.

ВЛКСМ Ронгго райкомлан „Йошкар-пэлэдыш" колхозысо молодьож дэн йоча шамычым воспитатлымэ шотышто кӱлэш мэрым содор ыштыман. РОНО-ланат кодшо ийсэ сэмын малыман огыл, у тунэммэ ий гыч чыла йоча-шамычым школыш шупшман.

Маматов Костийым кырышэ Васильэв Ильан прэступлэньыжэ нэргэн Ронгго райпрокурор дэч содор тэргэн налын, суд очнык шогалташ йодына. Г.

дэч мӧнгӧ лийман огыл.

Йаповийыштэ 25 и й ы ш шушо пӧрйэҥ-шамыч вэлэ сайлэн кэртыт. Армийыштэ, флотышто служышо-шамычын сайлымэ правашт укэ. Сайлалташ права пӧрйэнглан гына, 30 ийыш шушо-шамычлан пуалтэш.

Польшышто 1935 ийын пэнгыдэмдымэ у конституций почэш ибирательнэ права 14 ийыш шушылан пуалтэш.

Утларак дэмократичэский буржуазнэ эл-шамычат молодьожын политик праважым изэмдэн шогат. США конституций почэш активнэ избирательнэ права 21 ий дэч самырыклан ок пуалт, а пассивнэ (сайлалташ права) — конгрэссыш сайлаш 25 ий дэч самырыклан, сэнатыш—30 ий дэч самырыклан ок пуалт. Францийыштэ вэрховно палатыш—сэнатыш с а й л а ш правам налшашлан 40 ий, дэпутат - шамычын палатышкышт сайлаш—25 ий кӱлэш. Чэхословакийыштэ 45 да 30 ий. Норвэгийыштэ 30 ийан дэч самырыквлак кӱшыл палатышкат, ӱлыл палатышкат сайлалтын огыт кэрт.

СССР-штэ вэлэ, пролэтар диктатурын кэрэк могай органышкыжат 18 ийыш шушо кажнэ рвэзыланат, ӱдырланат сайлаш да сайлалташ избирательнэ закон правам пуа.

Тылэч посна избирательнэ законын 56 статьяжэ почэш молодьож организацэ—лэнин комсомол — коммунист партийын организацийжэ дэнэ пырльак, профсойуз да моло общэствэннэ организацэ-шамыч дэнэ пырльак СССР Вэрховно Совэтыш кандидат-шамычым выставитлэн кэртэш.

Мэмнан молодьожлан тунэмашыжэ, паша ышташыжэ, ,кушкашыжэ, тӱрлӧ-тӱрлӧ д а р ы м, талантым воспитатлашыжэ с о в э т власть экономик дэн культур шотышто чыла условийымат пуэн. Большэвик партий дэн совэт властьын тыршымыжт дэнэ мэмнан молодьожлан государствэннэ пашам ышташыжэ кумда права пуалтын.

1934 ийыштэ Совэтыш сайлымашым эртарымэ годым 18 гыч 25 ийаш мартэ 350760 самырык йэҥ-шамыч йал совэт члэныш сайлымэ. Нунын кокла гыч 45 процэнт нарэ комсомолэц дэн комсомолка шамыч улыт 12286 самырык йэҥымычым район исполнительнэ комитэтлашкэ 35000 ола Совэтлашкэ сайлымэ. Совэт молодьожын эн сай прэдставительжэ - шамыч ушэм сойузно правительствэ составыш сайлалтыныт.

Совэт власть молодьожлан производство дэн культ у р н о фронтышто вэлэ огыл, государствэ вуйлатымаштат тӧр правам пуа; сайлымаш вэлэ огыл сайлалташат правам пуа. Садланак совэт молодьожын лозунгжо—„Пийалан илышым пушо Сталин йолташлан тау"—манмыжэ эн кумдан ш а р л ы ш э лозунгыш лийын.

Большэвик партий дэн совэт властьын пэш кугу ӱшанлыштым комсомолэц дэн молодьож - шамыч шушаш избирательнэ компаныштэ тӱрысак оправдатлыт. Шэмэр дэпутат-шамычын Совэтышкышт кандидатым пумо годым эн тӱҥ нэргэн мондыман огыл: большэвизмлан да социалист родинлан эн прэданнэ йэҥ-шамычым вэлэ пашаш классын диктатур органлашкыжэ сайлаш кӱлэш. Троцкист-бухарин, моло шпион агэнтур ышкэ агэнтыштым молодьож организацыйлашкэ колтылыт. Шушаш избирательнэ кампаньымат фашист агэнтур шкэнжын тушман пашажлан эртараш тыршаш тӱҥалэш. Садлан кажнэ комсомольэц д э ч, самырык йэҥ дэч шижман, большэвикла шэкланымаш, калык дэн родиным тушманыштым жапыштак, йӧршынак шалатэн моштымаш трэбуйалтэш.

„Комсомольская правда" гыч.

Совэтыш ӱшанлэ йэҥым сайлаш йамдылалтыт

„У Кой Сола" колхоз члэн-шамыч (Шэрнур район) тӱшка колхоз погынымашэш „СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым" лончылышт.

— Мэ, Совэтыш сайлымаштэ писэ пижмашан лийына. Совэтыш партийын чын корныжым пэнгыдын кучышым. ӱшанлэ йэҥым сайлэна. Тушман кашаклан Совэтыш нэр шӱшкаш эрыкым огына пу,—маныт колхозник-влак.

Иванов Ваньу.

106

Совэт Ушэмыштэ

Пилот-шамычым туныктэн лукмаш

30 июльышто Тбилиси аэроклубышто 1937 ийыштэ производство дэч кӱрылтдэ тунэмшэ пилот шамычын выпуск лийын.

Курсант-шамыч 60 процент „отлично", молышт „сай" отметкэ дэнэ тунэм лэктыныт. Кэнэжым чонгештымэ пашалан тунэммаштэ троллейбусын шофержэ Талаквидзэ, тамак фабрикын механикшэ Мэлкумов, трамвайын токарьжэ Пэтров, ӱдыр-шамыч кокла гыч— Растыгайэва посна ойырлалт шогат.

Комсомолэц-шамыч Арктикыш кайат

ВЛКСМ ЦК-ан пунчалжэ почэш тэний пэрвой гана тӱр Сэвэрыш сатулымо паша ышташ 300 комсомолэц кайа. Йӱдйӱмал тэнгыз корнын Главнэ управленыжэ кызытэш 100 комсомолэцым нангайа.

Арктикыш кайшэ комсомолэц-шамычым 31 июльышто Йӱдйымал тэнгыз корно Главнэ управленьэ начальник Совэт Ушэм Гэрой академик О. Ю. Шмидт приниматлэн.

„Комсомольская правда" гыч.

ВУЗ-лашкэ тунэмаш шуко йодмаш пурэн

Лэнинградысэ ВУЗ-лаш тунэмаш налшэ комисс шуко тунэмшэ-шамычын тунэмаш шонымыштым ончыкта. Тидэ жап мартэ 1-шэ Мэдицинский институтыш 1425 йодмаш пурэн, Индустриальнэ институтыш—1366, кӱртньӧ корно транспорт институтыш 983, коммунальнэ строительнэ институтыш—420 йодмаш пурэн. Тыгакак моло институтлашкат йодмаш шуко пурат. Институтлаштэ тунэмаш вэр пумо шот дэчын йодмаш шукырак пурэн.

„Известия" гыч.

Йубилэйнэ почто маркэ лэктэш

ССР Ушэм Наркомсвязь Октябрь социалист рэволюцылан 20-шо ий тэммэ йубилэйлан почто маркэ сэрийым лукташ пунчалын.

Йубилэйнэ сэрийыштэ 12 тӱрлӧ маркэ лийэш. Иктыштыжэ ССР Ушэм гэрб, молыштыжо 11 союзно рэспублик-шамычын гэрбышт сӱрэтлалтыт.

ССР Ушэм гэрбан маркэ 40 ырым, молышт 20 ыр дэнэ шогаш тӱналыт.

Йубилэйнэ маркэ-шамычкугу тираж дэнэ луктал-тыт.

„Рвээ моммунар" колхозын (Йошкар-Ола р-н) кывьэжэ пэш чаплэ шочын. Сӱрэтыштэ: Колхозница Рыбакова А. дэн Калинина А. кӱрмӧ пачашым шогалтылыт. Фото Рыбаковын.

Антвэрпэныштэ совэт спортсмэн-шамычын сэҥымышт

31 июльышто совэт нэлэ атльот-шамычын выступатлымышт пэш чаплын эртыш. Гирэвик-шамыч—Касьяник, Попов, Крылов, Шатов, Божко, Назаров да Куцэнко шкэныштын чыла противникыштым пэш шукылан сэҥэныт.

Совэт боксьор-шамычлан олимпиадыштэ сэрйозно противник лийын огыл. Тэмурьян, Огурэнков, Михайлов дэн Корольов олимпиадыштэ пэрвой вэрым налыныт.

Полуфиналыштэ совэт футболист-шамыч Каталоний (Испаний) командым 2:1 счот дэнэ сэҥэныт, финалыш лэктыныт.

Гимнаст-шамыч сорэвнованьылан итогым ыштэныт, тыштат совэт спортсмэн-шамыч ончылно улыт, командэ дэнэ шотлымаштэ совэт пӧрйэҥ командат, ӱдрамаш командат пэрвой вэрыштэ улыт.

Совэт спортсмэн Озолин куржын мийэн вара дэнэ 4 мэтрат 20 сантимэтр кӱкшытыш тӧрштэн. Тудын нарыш иктат тӧрштэн кэртын огыл.

1 август—Тӱньамбал пашаэ спорт олимпиадын пытартыш кэчыжэ. Футбол состьазанын финалжым ончаш 60 тӱжэм йэҥ погынэн. Совэт „Спартак" командэ Норвэгий командэ ваштарэш модын. Моткоч куатлын модаш вэрэштын. Финалымат совэт футболист-шамыч 2:0 счот дэнэ сэҥэныт.

5000 мэтрыш куржмаштэ пэрвой вэрым Сэрафим Знамэнский налын. Тудын рэзультатшэ—15 минутат 20,4 сэкунд.

Тӱньамбал пашаэ спорт олимпиадын итогшо совэт спортсмэн-шамычын кӱкшӧ мастарлыкыштым ончыктыш. Совэт спортсмэн-шамыч пэрвой вэрым футбол дэнэ, гимнастикэ дэнэ, бокс дэнэ, штанг дэнэ да иймаш дэнэ налыныт.

2 августышто СССР-ын Бэльгийысэ полпрэдшэ Рубинин йолташын ӱжмыжӧ почэш Совэт спортсмэн-шамыч Брӱссэльыш кайэныт.

Комсомол лӱмэм паша дэнэ сулэм

1931 ийыштэ мыйым колхоз Оршанкэ йытын паша тунэммэ тэхникумыш тунэмаш колтыш. Тидэ тэхникумышто уло вийым пыштэн тунэмым, 1932 ийыштэ комсомол радамыш пурышым. Лэнин комсомол паша ышташ мыйым шуко туныктыш. Оршанкэ пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ пионьэр отрьадыштэ вожатыйлан шогышым, тэхникум пырдыж газэтын рэдакторжэ лийынам. Кызыт Морко район Кожлайэр агроучастокыштэ кум ий агрономлан шогэм. Паша начар кайа манаш ок лий. Качествэ инспэктыр, бригадир шамычлан эрэак полшэн, туныктэн шогэм.

Совэт правительствын да лэнин комсомолын марий рвээ-шамычлан тунэммаш тыгэ кугун полшымыштлан пэш кугу тау!

Лэнин комсомол лӱмым паша дэнэ сулэм.

Агроном—Полэвников.

Комсомолэц-шамыч шурно погымаштэ

„Эр-кэчэ" колхоз пэлэнсэ комсомол организацыштэ (Ронго р-н, Руйа сола йал совэт) 9 комсомолэц уло. Нуно чыланат шурно погымаштэ ударник улыт. 150 кылта олмэш Гаврилов сэргэй 200 кылтам, Арьмакова Матрана 205 тӱрэдыт. Йытын кӱрмаштэ Пэтрова Орина паша нормым 128 процэнтлан тэма. Нунын паша качэствыштат посна сайэ. Комсомолэц стольаров пасу пашаштэ культур-массэ пашам вуйлата. Каныма жапыштэ тӱрлӧ газэтым лудэш. Ком.

У тунэммэ ийлан вийан йамдылалтэш

Куптӱр пэлэ кыдалаш школ (Торйал район) у тунэммэ ийлан вийан йамдылалтэш. Школлан пуым ситышын йамдылымэ. Партвлакым, доскам ачалэн шындымэ. Кызыт тунэмшэ дэжурный звэна-шамыч школ участкыштэ шурным погат, пакча - саскам ончат.

Тунэмшэ-шамычлан тунэмаш тӱҥалмэ пэрвой кэчынак шокшо кочкыш лийэш.

Б. Данилов.

Футбол

1 августышто Пэктубай сэлаш Оршанкэ дэн Пэктубай футбол командэ-шамычын модышышт эртыш. 6:3 дэнэ Пэктубай командэ модын нальэ.

Оршанкэ командысэ футболист-шамыч пэш грубо модыч, тыгэ Пэктубай командын кум йэҥжым сусыртыш.

Пэтухов.

Григорьэв тэхникэ шикчымашыжым эрзак-ӧлта

1933 ийыштэ „Красный Волгарь" заводышко самырык марий рвээ Григорьэв Миклай под цэхышкэ паша ыштэш пурыш. Тэхникым палыдымэ рвээлан тунам паша ыштэш нэлэ ыльэ, но Миклай ыш чакнэ. Моло пашаэ шамычын паша ыштымыштым ончэн, йодыштын паша ыштэш тунэмэ. Кызытат Миклай шкэ шинчымашыжым эрэ нӧлтэн шога. Тэхучобыш заньатьэ кӱрылтдэ коштэш. Тыгэдын мастарлыкшэ кэчын тукушкэш. У тэхникэ нормым тэмэн шога, тылзылан 200—225-тэнгэ пашадарым налэш. Пашам сайын ыштымыжлан шуко кана прэмийым налын.

„Красный Волгарь" заводышто Миклай сэмын пашам ыштышэ иктэ гына огыл. Но тӱҥ ситыдымаш тыштэ: нунылан комсомол организацэ шагал полша. Нунын коклаштэ политик воспитаньэ пэш начар кайа. Марий АССР Конституцийымат лончылымо огыл. „Красный Волгарь" комсомол организацылан молодьож воспитатлымэ пашажым содор вийангдаш кӱлэш.

Айбарцэв С.

Сайлымэ законым бригадылаштэ лончылат

18 июльышто „Патыр" колхозын (Морко район) тӱшка погынымашыжэ „Вэрховно Совэтыш сайлымэ положэным" лончылыш. Доклад ыштышэ Игнатьэв С. посна статьэ-шамычым сайын умландарыш. Совэт дэмократий нэргэн туныктышо комсомолэц Павлов Йапык йэшарэн ойлыш, мэмнан сайлымэ систэм дэн вэс кугыжаныш-шамычын сайлымэ систэмым тангастарэн ончыктыш. Колхозник-шамыч сайлымэ законым посна бригадылаштэ эшэ кэлгынрак лончылаш пунчалыч.

Кудрьашов И.

Совэтыш эн ӱшанлэ йэҥым сайлэна

„Шэм йэр" колхозысо комсомолэц-шамыч дэн колхоз молодьож (Торйал район) 25-шэ июльышто „СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн положэным" лончылышт. Погынымашкэ 20 йэҥ толын. Нунын кокла гыч 10 йэҥжэ ӱдыр-шамыч улыт. Сайлымэ у законым комсомолэц Шишкин лудын умылтарыш.

Погынымаштэ лийшэ молодьож—мэ совэтыш сайлымашлэ писэ шижмышан лийына. Совэтыш партийлан да йӧратымэ Сталин йолташлан прэданнэ йэҥым гына сайлэна,—маныч.

Шишкин С. А.

Отв. рэдактор В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-204. Тираж 2645 экзэмпляр. Йошкар-Ола, О-стра ор.тын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М.К."